

Exempel på gymnasiearbete inom humanistiska programmet – kultur

Skildringen av romarrikets gladiatorer

Elevens idé

Stella har ett par gånger deltagit i diskussioner om hur trovärdiga historiska spelfilmer är. I spelfilmer, liksom i andra delar av populärkulturen, är historiska teman och historiska miljöer vanliga. Dessa historieskildringar når ofta en stor publik och får därmed ofta ett stort genomslag. Inte minst de skildringar av det förflutna som förekommer i spelfilmer påverkar därför många människors uppfattning om historiska händelser, människor och företeelser.

Ur detta föds tanken på att gymnasiearbetet ska handla om hur historia skildras på film. Stella är intresserad av romarriket och bestämmer sig för att utgå från bilden av gladiatorerna i Ridley Scotts film *Gladiator* från 2000 och undersöka hur den bilden förhåller sig till olika fackhistorikers skildringar av gladiatorer. I undervisningen har de arbetat med filmgenren, inte bara inom ramen för historieämnet, utan också i bland annat svenska, samtida kulturuttryck och kulturhistoria. Hon har alltså erfarenhet av att analysera filmer ur olika aspekter.

Frågeställning

Syftet med Stellas gymnasiearbete är att undersöka relationen mellan historiebeteckningen i en historisk film och i fackhistorikers böcker, dvs. hur bilden av gladiatorerna som förmedlas i spelfilmen *Gladiator* stämmer överens med den bild av gladiatorerna som fackhistoriker förmedlar. Frågeställningen lyder:

Hur skildras det romerska rikets gladiatorer av populärkulturens filmmakare respektive av fackhistoriker och vad kan eventuella likheter och skillnader bero på?

För att göra frågeställningen hanterbar får Stella hjälp av en historielärare, som

också är ansvarig lärare för gymnasiearbetet. Stella formulerar ett antal delfrågor som ska hjälpa henne att besvara frågeställningen:

- Hur skildras gladiatorernas bakgrund? Varifrån kom de? Vilken social bakgrund hade de? Hur blev de gladiatorer?
- Hur såg gladiatorernas vardag ut? Hur tränade de? Umgicks de med varandra?
- Vilka var det som tittade på gladiatorspelen? Fanns det både män och kvinnor i publiken? Kunde de påverka spelens utgång genom att bestämma om de kämpande skulle få leva eller dö? På vilket sätt speglar det kvinnors och mäns roller i samhället?
- Hur gick kampen mellan gladiatorerna till? Vilken typ av kamper utkämpade de? Hur var de beväpnade och vilken typ av skydd hade de till sitt förfogande?
- Vilken roll spelade gladiatorerna i Roms politiska liv och vad säger det om samhället?

Stella och läraren samtalar om vad resultatet skulle kunna bli. När Stella analyserar historiebegrivningen av gladiatorerna utgår hon från några historiska förklaringsmodeller. Hon kommer att undersöka om beskrivningarna uttrycker en idealistisk eller materialistisk historiesyn. Stella antar att filmens skildring av gladiatorerna skiljer sig från historikernas bild och att skillnaden troligen beror på att filmens främsta syfte är att underhålla.

Koppling till examensmålen

Stellas gymnasiearbete harmonierar med humanistiska programmets examensmål och berör centrala kunskapsområden inom programmet, såsom historia och kulturhistoria. Hennes arbete behandlar människor i historien liksom hur deras liv skildras i dagens populärkultur och av nutida historiker. Det finns därmed en koppling mellan *historia och samtid*. Vad gäller historieämnet berör arbetet såväl historiska fakta som hur historien används och brukas i vår egen tid. Detta relaterar till att *kulturarv* och *samtida kultur* ska behandlas inom det humanistiska programmet. I Stellas arbete är jämförelsen mellan olika historiska skildringar central. Det innebär att hon måste förhålla sig kritiskt till de källor hon använder när hon undersöker om, hur och varför de olika skildringarna skiljer sig åt. I arbetet visar hon *kunskaper om metoder för att formulera och besvara frågeställningar inom humaniora samt färdigheter i att urskilja fakta, värderingar och logiska resonemang i olika typer av källor*. I enlighet med examensmålen visar hon bland annat också färdigheter i *att söka, sörva och bearbeta information från olika typer av material med källkritisk medvetenhet*.

Planering

Efter ett inledande samtal med läraren och flera påtryckningar från lärarens sida gör Stella en planering och tidplan för arbetet. Den innehåller följande steg:

1. Införskaffande av material: film, litteratur och andra relevanta källor
2. Genomgång av material
3. Arbete med frågeställningarna
4. Rapportskrivning
5. Inlämning av utkast
6. Inlämning av färdig rapport
7. Förberedelser för presentation och respons
8. Presentation och respons
9. Utvärdering

Genomförande

Stella börjar sitt arbete med att söka upp relevant material för att få en grund att stå på när hon ska jämföra fackhistorikerns bild av gladiatorerna med populärkulturens. Inläsningen inriktar hon mot antikens Rom med fokus på gladiatorerna, historiebruk, historia och film samt filmanalys. Hon läser historikern Fik Meijers bok *Gladiatorer* och annan litteratur i ämnet. När det gäller analysen av historiebeteckningen har hon nytta av erfarenheter från arbete med historiska begrepp och förklaringsmodeller i historia 2b. Den nödvändiga arbetsdisciplinen och motivationen saknas men till sist blir Stella klar med läsningen och ser filmen. Hon bedömer det som att hennes frågeställningar borde gå att besvara utifrån det valda materialet.

Stella tänker försöka besvara en frågeställning i taget och skriva fortlöpande. Med utgångspunkt i skolans mall för rapport- och uppsatsskrivning gör hon en disposition för den skriftliga redovisningen. Ett utkast till rapporten blir färdigt till den utsatta tiden. Läraren läser utkastet och upptäcker att arbetet behöver bearbetas ordentligt. Vissa delar är rent deskriptiva medan andra mer har den jämförande karaktär som var syftet med arbetet. Strukturen är inte tydlig och syftet är endast delvis uppfyllt. Stella har funnit likheter och skillnader i historieskildringarna och redogör för dem men det krävs en djupare analys av olikheterna.

Läraren och Stella träffas och de diskuterar hur arbetet ska kunna förbättras. De kommer överens om vad som måste göras för att arbetet ska kunna bli godkänt. Stella lovar att lämna in en ny version av rapporten inom några veckor.

Efter bearbetning och samtal med läraren har rapporten fått en tydligare struktur. Språket är också förbättrat. Rapporten inleds med en sammanfattning på engelska och innehåller en inledning med presentation av syfte och frågor. Därefter följer en

Skolverket

presentation av material och metod. Huvuddelen består av en kort historisk översikt över det romerska riket och själva undersökningen i sex avsnitt, tematiserade efter arbetets sex frågeställningar. Rapporten avslutas med Stellas slutsatser och en diskussion kring historiebeteckningen i filmen och i fackhistorikernas texter. Hon kommer bland annat fram till att filmen uttrycker en idealistisk historiesyn. I arbetet finns även en förteckning över använda källor och litteratur.

Stella presenterar sitt arbete vid ett seminarium där andra elever som skrivit liknande uppsatser diskuterar varandras texter. Den ansvariga läraren och medbedömaren, som undervisar i konst- och kultur, håller i seminariet gemensamt då medbedömaren är ansvarig lärare för några andra gymnasiearbeten som ska presenteras. En annan elev har fått Stellas arbete i förväg och har förberett sig för att särskilt ge respons på det. Stella ger även respons på ett arbete.

Utvärdering

När presentationen är avslutad utvärderar Stella sitt gymnasiearbete skriftligt och har utifrån denna skriftliga utvärdering ett samtal med sin lärare. De samtalar om arbetsprocessen, slutprodukten och redovisningstillfället. Läraren ger också Stella återkoppling kring styrkor och svagheter i arbetet utifrån en diskussion han haft med medbedömaren.

Trots att Stella hade en del problem under arbetet gång lyckades hon slutföra sitt gymnasiearbete. Hon är nöjd med slutprodukten men inte så nöjd med sin arbetsprocess. Hon hade svårt med arbetsdisciplinen och saknade tidvis motivation. Efter att ha gått igenom denna arbetsprocess har hon dock erfarenheter som är viktiga inför fortsatta studier.